

Werken met Aandacht

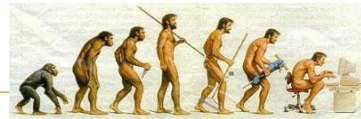
20 maart 2015
Congres Aandacht

André Rietman
Gz- en neuropsycholoog
Ergotherapeut

Programma

- > Inleiding Werkhouding
- A. Vier Niveaus: het model
- B. Diagnostiek
- C. Problemen
- D. Aanpak

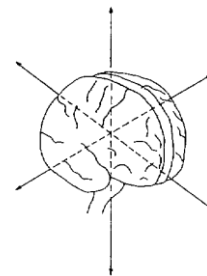

Vraag:

Wat is er nodig voor een goede werkhouding?

Werkhouding is de verzameling van mogelijkheden en beperkingen in een kind, die het maken van een gegeven opdracht positief of negatief kan beïnvloeden.

Neuropsychologie: Drie assen

Triune brain

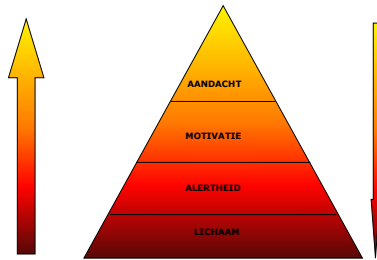

- Reptielenbrein (hersenslam, deel cerebellum- Archi)
- Paleo-zoogdierbrein (limbisch systeem)
- Neo-zoogdierbrein (neocortex)

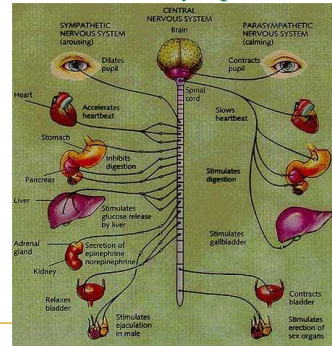
4 Niveaus

Elementen van de werkhouding	Corresponderende delen van het zenuwstelsel	Niveau
Lichaam	Autonoom zenuwstelsel	Archi-niveau
Alertheid	Hersenslam	
Motivatie	Limbisch systeem	Paleo-niveau
Aandacht	(Frontale) hersenschors	Neo-niveau

Het Model: Lichaam

AZS: para- en orthosympatisch

Autonoom zenuwstelsel

Sympatisch

Lichamelijke activatie
Lichaam klaar voor actie:
Vechten
Vluchten
Angst

Parasympatisch

Lichamelijke remming
Lichaam in rust

Stressfactoren

- Pesten, ruzies en conflicten
- Geboorte, ziekte en overlijden
- Misbruik en mishandeling
- Grote veranderingen: woning en werk, vriendjes, familie
- Trauma's toen en nu
- Wat kan je aan: didactisch en sociaal-emotioneel

Lichaam

- Eten
- Slapen
- Conditie
- Stress

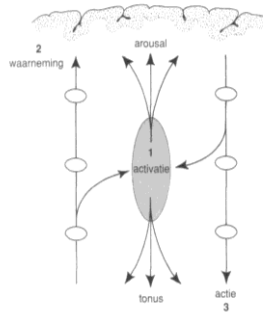

Het Model: Alertheid

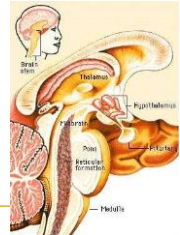
Figuur 13. Werken met Aandacht

3 units van Luria

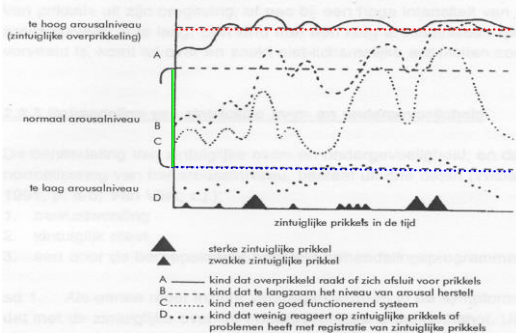
Hersenstam (Reticulaire Formatie)

- Filter/ Zeef
- Prikkelselectie
- Meer prikkels --> hogere alertheid
- Lichamelijke en geestelijke alertheid
- Niet bewust!

Patronen in alertheid

Figuur 2.2: Arousalniveau en reactie op prikkels (uit: Wilberger en Wilberger, 1991, p. 4)

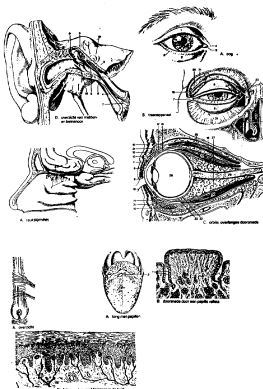
Alertheid door de dag

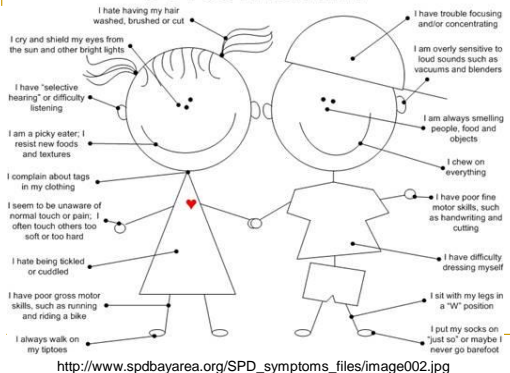
- Optimale alertheid: kromme met grenzen
- Optelsom
- Elke prikkel doet je wat
- maar voor iedereen doet het wat anders
- Laag/ Precies goed/ Hoog
- Zintuiglijk diest

Welke zintuigen ken je?

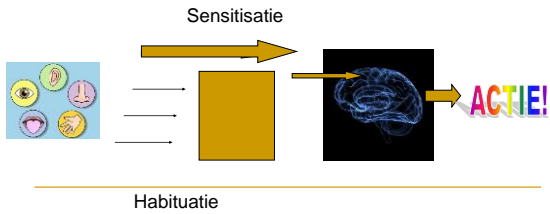
‘DE’ 5 zintuigen en welke nog meer?

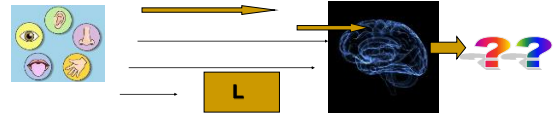
DO YOU KNOW ME?

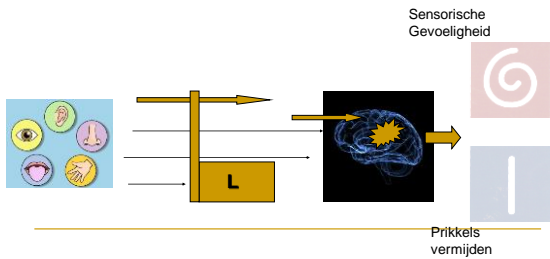
Prikkeldrempel

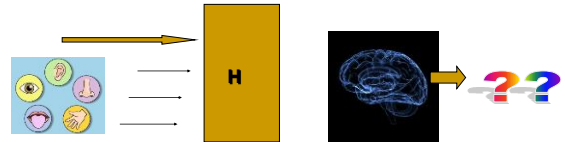
Modulatieproblemen: Lage Drempel

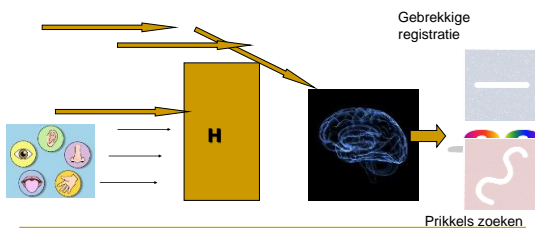
Modulatieproblemen: Reactie op Lage Drempel

Modulatieproblemen: Hoge Drempel

Modulatieproblemen: Reactie op Hoge Drempel

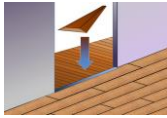

Relatie drempelpatronen- gedragsresponsen

Neurologische drempel-continuum	Gedragsrespons-continuum	
	Handelen in OVEREENSTEMMING met de drempel	Handelen TEGEN de drempel in
HOOG (habituatie)	Gebrekkige registratie —	Prikkel zoekend ~
LAAG (sensitatie)	Gevoeligheid voor prikkels ~	Prikkel vermijend —

⁸ Met toestemming overgenomen uit Dunn, W., "The impact of sensory processing abilities on the daily lives of young children and their families: A conceptual model." *Infants and Young Children*, 9 (4), 23-35, copyright © 1997, Aspen Publishers.

Lage drempel

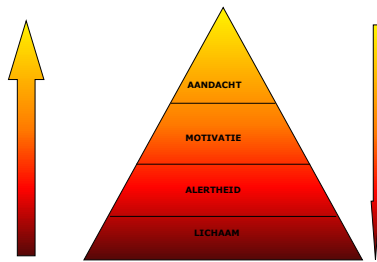
- Gebrek filtering/ te sterke sensitisatie
- Hyperreactiviteit
- Passief : Overdonderd (Gevoeligheid voor prikkels)
- Actief : Vermijdend (Prikkel vermijdend)

Hoge drempel

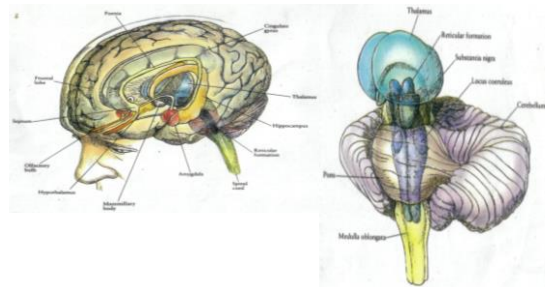

- Zintuig is intact!
- Te sterke inhibitie/ habituatie; hyporeactiviteit
- Passief : Gebrekkige Registratie
- Actief : Prikkel Zoekend

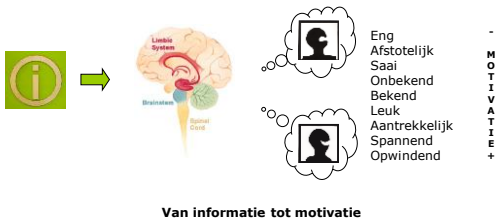
Het Model: Motivatie

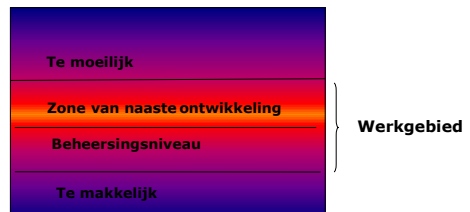
Limbisch systeem

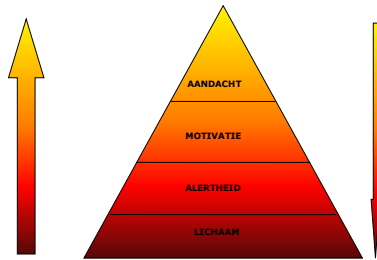
Motivatie

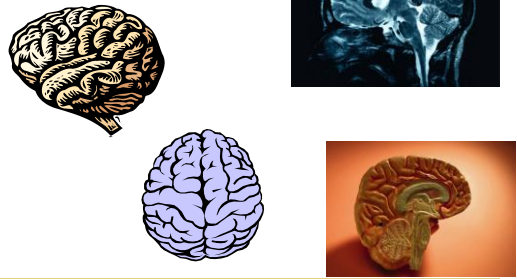
Zone van naaste ontwikkeling

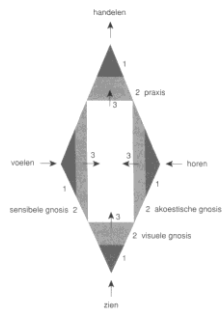
Het Model: Aandacht en executieve functies

Cortex: Neo-niveau

Informatieverwerking neocortex

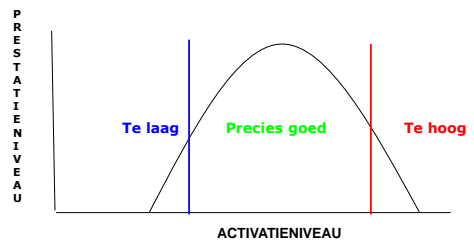
(Neo)cortex: hersenschors

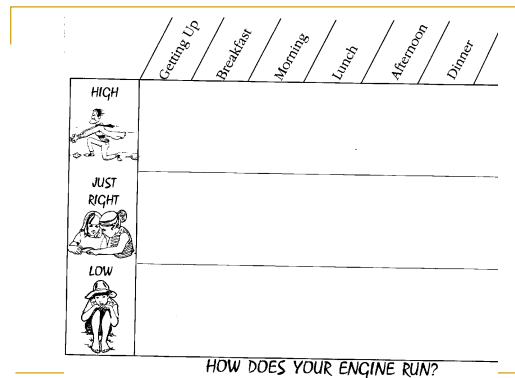
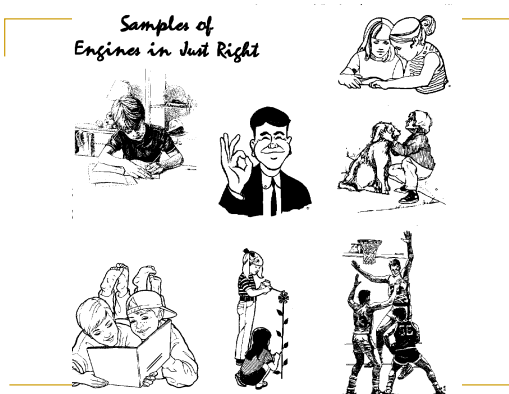
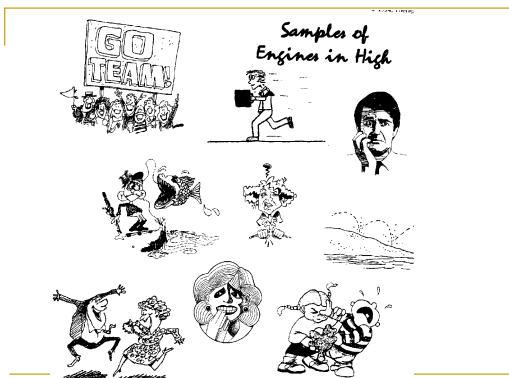
- Bewust en specifiek
- Taal geven
- Loskoppeling van de omgeving
- Hoog systeem: beperkte invloed qua
 - tijd (snelheid en duur) en
 - plaats (in lichaam)
- Ga recht zitten en let op! (Bewust!)

Diagnostiek

Activatie tussen twee uitersten

Diagnostiek

- Vragenlijst WMA: 4 niveaus in beeld
- Activatie als optelsom:
 - Over een week
 - Over een dag
 - Over een uur
- Aanvullende diagnostiek:
 - Anamnese
 - Observatie
 - Gedragsvragenlijsten

Activatie grafieken ('time sampling')

Te hoog						
Precies goed						
Te laag						
Tijd vanaf:	9:00	10:00	11:00	12:00	13:00	15:00

Te hoog													
Precies goed													
Te laag													
Tijd vanaf:	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60

Vragenlijst WMA- voorbeeld A

Vraag	1	2	3	4	5
A. Lichaam					
1. Kan moeilijk werken in het uur vlak voor of vlak na etenstijd.					
2. Lijkt vooral vermoeid rond het middaguur, na de lunch.					
3. Is langer of vaker dan andere kinderen lichamelijk ziek.					
4. Heeft vaak dorst of drinkt veel (in vergelijking met klasgenoten).					
5. Gaat vaak naar het toilet.					

Vragenlijst WMA- voorbeeld B

B. Alertheid					
13. Zit onderuit gezakt aan tafel.					
14. Opdrachten en instructie lijken maar moeilijk tot hem/haar door te dringen.					
15. Kijkt wazig uit zijn/haar ogen of lijkt 'afwezig'.					
16. Heeft een laag werktempo.					
17. Is voortdurend actief, 'in de weer'.					
18. Reageert negatief op aanraking door anderen of vermijdt dit.					

Nog een paar voorbeelden

1. Springt van de hak op de tak in het werk- doet van alles door elkaar.
2. Komt 's ochtends al vermoeid of in slechte conditie op school.
3. Is bang om fouten te maken.
4. Eet of drinkt weinig.
5. Heeft vooral plezier in een opdracht als hij/zij die opdracht zelf heeft gekozen of bedacht.
6. Is vaak boos en dit verstoort het werken.
7. Heeft een laag werktempo.

Oefening: Alert aan tafel

- Jezelf lang maken
- Handenwedstrijd
- De tafel net niet verschuiven
- Benenwedstrijd
- Tafel lager maken
- Klas groter maken
- Opdrukken op je stoel
- Doorademen!

Oefening: Klussen

- Individueel
- Kort
- Status
- Sensomotorische voorwaarden
- Cognitieve voorwaarden
- Welke prikkel zit er in verstoopt?

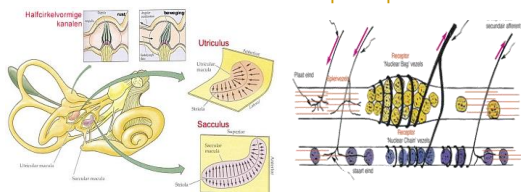
Alertheid: zintuigen

- Kijken - Visueel
- Horen - Auditief
- Voelen - Tactiel
- Reuk - Olfactorisch
- Proeven - Gustatorisch
- Evenwicht - Vestibulair
- Houdings- en bewegingsgevoel- Proprioceptief

Het zesde en zevende zintuig

- Evenwicht- Vestibulair
- Houdings- en bewegingsgevoel- Proprioceptief

<https://www.youtube.com/watch?v=b2i0iIn3fAE>
